

Syroka, Andrzej

Konferencja naukowa pt. "Choroba jako zjawisko społeczne i historyczne". Wrocław 5 - 6 grudnia 2000 r.

Medycyna Nowożytna 8/1, 231-234

2001

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO

Andrzej Syroka

Konferencja naukowa pt. „Choroba jako zjawisko społeczne i historyczne”, Wrocław 5–6 grudnia 2000 r.

W dniach 5 i 6 grudnia, w gmachu Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się ósma już konferencja naukowa z cyklu *Społeczno-kulturowy kontekst medycyny*. Tym razem tematem konferencji była *Choroba jako zjawisko społeczne i historyczne*. Obrady konferencji odbyły się w trzech sesjach, poświęconych wyodrębnionym problemom związanym ze zjawiskiem choroby. Sesja pierwsza, zatytułowana *Choroba jako problem naukowy i etyczny* odbyła się w pierwszym dniu obrad. Problem ten podjęli w swoich wystąpieniach dr Włodzimierz Piątkowski z AM w Lublinie (*Socjologia choroby – analiza wybranych koncepcji badawczych*), dr Waldemar Kwiatkowski z AM w Łodzi (*O hermeneutycznym znaczeniu fenomenu choroby*), ks. prof. Franciszek F. Rosiński z Uniwersytetu Wrocławskiego (*Stosunek do choroby według Biblii*), prof. Jadwiga Mizińska z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (*Choroba jako okazja dla rozwoju duchowego*) i ks. dr Marian Wandrasz z Centrum Duszpasterstwa Chorych w Katowicach (*Postawa religijna a postawa wobec choroby*). Ponieważ pełne teksty tych wystąpień, jak również wszystkich dalszych wygłoszonych na omawianej konferencji referatów, zostaną wkrótce opublikowane (*Choroba jako zjawisko społeczne i historyczne*, red. Bożena Płonka-Syroka, „Studia z Dziejów Kultury Medycznej”, t. 4, Wrocław 2001) nie będę szerzej przedstawiał ich treści, kierując osoby zainteresowane ku tej publikacji. Niektóre z tematów podejmowanych na tej konferencji stały się ponadto podstawą przygotowanych przez autorów wystąpień konferencyjnych, artykułów, które drukuje niniejszy zeszyt „Medycyny Nowożytnej”. W tym miejscu chciałbym więc wyłącznie odnieść się ogólnie do tematyki podejmowanej przez re-

ferentów występujących w czasie Sesji pierwszej. Ich zadaniem stało się uchwycenie charakteru choroby w sposób wykraczający poza jej ujęcie medyczne. O ile poprzednie konferencje z omawianego cyklu poświęcone były przede wszystkim analizie przebiegu, uwarunkowań oraz skutków procesów medykalizacji choroby w świadomości społecznej, o tyle konferencja obecna ukazała obszerne pole znaczeń nie poddających się temu procesowi. Choroba została przedstawiona w ujęciu filozoficznym, religijnym i egzystencjalnym, prezentując jej postrzeganie raczej z perspektywy pacjenta, aniżeli typowej perspektywy kliniczno-lekarskiej.

Po południu pierwszego dnia obrad wrocławskiej konferencji odbyła się Sesja druga, zatytułowana *Wpływ choroby na życie i twórczość jednostek*. Autorzy skupili się tu na analizie egzystencjalnego wpływu doświadczenia choroby na postawę człowieka wobec życia. Swoje prace na ten temat zaprezentowali ks. prof. Franciszek Rosiński z UW (Wpływ choroby inicjacyjnej na życie i działalność szamana), ks. dr Wacław Stanisław Chomik OFM z Pontificio Ateneo Antonianum w Rzymie (Wpływ cierpienia na życie św. Franciszka z Asyżu), mgr Katarzyna Kopias-Łokuciejewska ze Studium Doktoranckiego Uniwersytetu Poznańskiego (Choroba a świat „człowieka zewnętrznego” – problem egzystencjalny czy misja kosmiczna – w świetle pism wybranych Jakuba Boehme), Anna Świtalska i dr Bogumiła Braczkowska z AM w Katowicach (Wpływ choroby na życie i twórczość Ludwika van Beethovena), dr Jarosław Barański z AM we Wrocławiu (Fryderyk Nietzsche: cierpienie jako wyraz człowieczeństwa), dr Maria Kempa z AM w Katowicach (Choroba Bolesława Prusa i jego związki z Nałęczowem), dr Irina Pantiuk, redaktor czasopisma „Zdrowo-chranienije” z Mińska na Białorusi (Historia choroby i śmierci malarza W. W. Wańkowicza 1800–1842), płk prof. Czesław Jeśmian, płk dr Zdzisław Jezierski i dr Krzysztof Walczewski z WAM w Łodzi (Choroby i śmierć Józefa Piłsudskiego), dr Arkadiusz Adamczyk z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach – Filia w Piotrkowie Trybunalskim (Wpływ choroby Józefa Piłsudskiego na decyzje polityczne i personalne w latach 1926–1935). Panorama problemów, jakie się wyłoniły w pracach referentów, ukazywała zjawisko choroby w sposób znacznie wykraczający poza jej ujęcie związane z procesem medykalizacji. Choroba została omówiona jako zjawisko w sposób trwały modyfikujące doświadczenie świata przez pojedynczego człowieka, modyfikujące także jego aktywność twórczą i zawodową – w tym i aktywność polityczną.

W drugim dniu obrad konferencji odbyła się Sesja trzecia, zatytułowana *Choroba jako problem polityczny i społeczny*. Autorzy wystąpień zajęli się społecznymi, demograficznymi i politycznymi konsekwencjami chorób występujących w skali masowej, a więc przede wszystkim chorób epidemicznych i związanych z działaniami wojennymi. Podjęto także analizę wpływu zmian klimatycznych na zachorowalność społeczeństwa europejskiego w wybranych okresach historycznych (starożytny Rzym i Europa XVII stulecia). Referaty w omawianej Sesji wygłosili: prof. Wiesław Suder z Uniwersytetu Wrocławskiego (*Epidemie w Republice Rzymskiej – konsekwencje demograficzne*), prof. Edward Alfred Mierzwa z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach – Filia w Piotrkowie Trybunalskim (*Epidemie przyczyną zatamania demograficznego w Europie XVII wieku*), dr Maria Kempa z AM w Katowicach (*Lekarze polscy w walce z gruźlicą jako chorobą społeczną*), prof. Andrzej Felchner z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach – Filia w Piotrkowie Trybunalskim (*Z problematyki zwalczania chorób zakaźnych w Piotrkowie i powiecie piotrkowskim w latach 1919–1921 – zagadnienia medyczne i społeczne*), mgr Aleksy Piasta z Archiwum Państwowego w Piotrkowie Trybunalskim (*Choroby weneryczne jako poważny problem społeczny Piotrkowa okresu pierwszej wojny światowej*), dr Mirosław Wanago z WAM w Łodzi (*Malaria – choroba wojenna*), dr hab. Elżbieta Więckowska z AM we Wrocławiu (*Wpływ epidemii na politykę zdrowotną państwa w pierwszych latach II Rzeczypospolitej*), prof. Jerzy Supady AM w Łodzi (*Choroba jako podstawowy czynnik eksterminacji więźniów w obozach koncentracyjnych Rosji sowieckiej*), płk dr Zdzisław Jeziński i wsp. z WAM w Łodzi (*Chorobowość a zdolność bojowa oddziałów Armii Krajowej*), mgr Radosław Sojak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (*Etykieta choroby psychicznej jako element rozgrywek politycznych*), dr Lesław Niebrój z AM w Katowicach (*Kultura medyczna w procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego. Przypadek AIDS*), dr Halina Kulik z AM w Katowicach (*Ruch samopomocowy pacjentów jako proces społeczny będący odpowiedzią na niezaspokojone potrzeby społeczne*), dr Małgorzata Kowalska (*Ołowica – choroba zawodowa. Przetom w mentalności społecznej i prawodawczej w Polsce*). Wystąpienia drugiego dnia obrad wykazały, jak istotnym problemem w skali społecznej jest niezaspokojenie potrzeb zdrowotnych społeczeństwa w różnych dziedzinach życia, takich jak zabezpieczenie przeciwepidemiczne oraz zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej na poziomie podstawowym. Zostało także przedstawione wykorzystywanie zjawiska choroby w życiu poli-

tycznym – zarówno w zakresie bezpośredniej eksterminacji więźniów, jak i propagandy politycznej. Zainicjowano również temat, który będzie rozwijany podczas następnych wrocławskich konferencji naukowych, problem niespełnionych oczekiwań pacjentów stykających się z ujęciem choroby reprezentowanym przez przedstawicieli współczesnej medycyny klinicznej.

Osiem wrocławskich konferencji naukowych z cyklu *Spoteczno-kulturowy kontekst medycyny* zostało zorganizowanych przez Zakład Historii Nauk Medycznych Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie (Filia we Wrocławiu), przy współpracy Zespołu do Spraw Muzeum Farmacji AM we Wrocławiu oraz wrocławskiej fundacji naukowej *Humanitas et Scientia*. W związku z przejściem głównego organizatora tych konferencji, dr Bożeny Płonki-Syroki, do pracy w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, kolejne konferencje z tego cyklu będą się odbywały już pod egidą tej nowej instytucji. Instytut Historii Nauki PAN będzie jednak nadal ich współorganizatorem, kontynuując tradycje seminariów badawczych, zainicjowanych w końcu lat 80. przez ówczesnego Kierownika Pracowni Historii Medycyny Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie i obecnego Redaktora Naczelnego czasopisma IHN PAN „Medycyna Nowożytna. Studia nad Kulturą Medyczną” – doc. dr hab. Zofię Podgórską-Klawe. Najbliższa, dziewiąta konferencja z tego cyklu odbędzie się we wrześniu 2001 w Świeradowie Zdroju. Zostanie poświęcona społeczno-ideowym aspektom medycyny i nauk przyrodniczych XVIII, XIX i XX wieku.